

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1760

av Lars Hjalmered (M)

Valfrihet inom hemtjänst och äldreboende

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa valfrihet inom hemtjänst och särskilt boende.

Motivering

I våra liv fattar vi många beslut. Vi gör olika livsval om alltifrån skola och yrke till partner och boende. Det är viktiga val och helt självklart att vi själva ska göra valen.

För äldre ändras dock ofta detta med att själv kunna styra och välja. När krafterna tryter och man behöver hjälp av hemtjänst eller behöver flytta till ett särskilt boende möts många äldre av att någon annan fattar beslut åt en. Det kan vara en kommunal tjänsteman eller en lokal politiker. Möjligheterna att själva fatta viktiga beslut försvinner inte bara för att man blir äldre. Tvärtom är det rimligt att ge alla äldre, som genom livet fattat åtskilliga viktiga beslut, så långt det bara går möjlighet att själv fatta beslut om sin vardag. Det är särskilt viktigt inom områden som hemtjänst och särskilt boende. Eller för att uttrycka saken annorlunda – det är rimligt att du själv bestämmer vem som kommer hem till dig för att hjälpa dig med din personliga hygien.

Den 1 januari 2009 infördes lagen om valfrihetssystem (LOV). LOV reglerar vad som ska gälla för kommuner och landsting som överlåter valet av utförare av stöd-, vård- och omsorgstjänster till en brukare eller patient. LOV är ett alternativ till lagen om offentlig upphandling (LOU).

Om en kommun eller ett landsting väljer att införa ett valfrihetssystem innebär det att brukaren eller patienten själv väljer vem som ska ge servicen ifråga. Såväl privata företag som ideella organisationer kan ansöka om att bli godkända leverantörer, för vilket ett kontrakt upprättas.

Det finns en viktig skillnad mellan att upphandla äldreomsorg och att låta de äldre själva välja vem som ger servicen. Vid en upphandling handlar det om att ett företag eller en ideell organisation lägger ett anbud där de anger till vilken kostnad och kvalitet. För den enskilda personen innebär detta ingen ökad egen påverkan. Om man istället väljer ett valfrihetssystem får man som person ett reellt inflytande. Man kan själv välja leverantör av exempelvis hemtjänst eller äldreboende.

Under våren 2009 fattade riksdagen beslut om att införa vårdval i primärvården. Beslutet innebar i korthet att landstingen är skyldiga att införa valfrihetssystem inom primärvården. Praktisk innebär det att alla personer får rätt att välja mellan olika vårdgivare i primärvården. Vidare får alla vårdgivare som uppfyller de av landstinget uppställda kraven i vårdvalssystemet rätt att etablera sig med offentlig ersättning. Fördelarna är flera. Alla kan själva välja vilken vårdcentral man vill besöka, tillgängligheten ökar och personal inom vården får fler karriärmöjligheter genom möjligheter att starta egen verksamhet.

Ett naturligt nästa steg är att obligatoriskt för alla kommuner införa valfrihet inom äldreomsorgen. Äldre personer som är i behov av stöd behöver idag först få ett beslut om stöd från sin kommun. Därefter pekar sedan oftast kommunen ut vem som ska leverera tjänsten. Önskemål om att exempelvis bo på ett visst äldreboende kan uppfyllas vid behov och om välvilja finns. Detta är inte rimligt. Det rimliga är att äldre personer som genom sina liv fattat en lång rad av viktiga beslut om jobb, livskamrat, barn, boende etc. på ålderns höst själva får möjligheten att kunna besluta om den viktiga omsorgen.

Ett obligatoriskt valfrihetssystem i alla kommuner för äldreomsorg skulle kunna införas i enlighet med riksdagens tidigare beslut om vårdval inom primärvården. Detta skulle innebära att alla kommuner blir skyldiga att låta de äldre själva besluta om vårdgivare. Vidare skulle alla vårdgivare som uppfyller kommunernas uppställda krav ha rätt att etablera sig med offentlig ersättning.

Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att valfrihet inom äldreomsorgen ska införas obligatoriskt i landets kommuner.

Lars Hjälmered (M)